

Business & Economie

CUPRINS:

Sumar	3
Climatul de afaceri	5
Industria	5
Agricultura	7
Serviciile	7
Construcțiile	8
Prețurile	8
Piața muncii	8
Bugetul	9
Moneda	10
Sistemul bancar	10
Piețele financiare	11
Comerțul extern	12
Piețele globale	13
Partenerii comerciali	13

La această ediție au contribuit

Valeriu Prohnițchi
Alex Oprunenco
Sorin Crudu
Nicolae Zaharia
Denis Cenușa
Iulia Sârghi

Centrul analitic EXPERT-GRUP

web: www.expert-grup.org
email: info@expert-grup.org
adresa: MD-2068, Republica Moldova
Chișinău, str. A. Russo, 1, bir. 318
tel./fax: /37322/ 43-82-80
tel. /37322/ 43-82-45

Sumar

Pentru recuperarea restanțelor existente în domeniul **climatului de afaceri**, Guvernul a aprobat în martie un program de implementare a Planului de Acțiuni Moldova – UE pentru 2007, documentul dat stipulând o serie de măsuri importante pentru îmbunătățirea condițiilor de business. Parlamentul a decis crearea Centrului de armonizare legislativă și Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței. Ultima este deosebit de importantă, ținând cont de eșecurile admise pe parcursul anilor de țara noastră în asigurarea unei concurențe oneste. Totodată, pentru ca aceste organe să fie funcționale, sunt necesare măsuri mai consistente decât simpla numire a directorilor. În martie a fost adoptat și un pachet legislativ important pentru modernizarea infrastructurii calității (legile cu privire la reglementarea tehnică, securitatea generală a produselor și modificarea legii standardizării). Acest demers legislativ era de mult timp așteptat de comunitatea de afaceri și consumatorii din Moldova.

În pofida retoricii ofensive a guvernării, în **industrie** s-a accentuat recesiunea. După scăderea de aproape 10% din prima lună, în februarie sectorul s-a contractat cu încă 17%, producția totală realizată în primele două luni însumând numai 3,3 miliarde lei. Scăderea producției a fost determinată de comprimarea puternică a producției în ramura băuturilor alcoolice. Starea proastă a industriei băuturilor alcoolice a molipsit și mai mult ramura de fabricare a producției din sticlă. Scăderea de 5% din prima lună a.c. a ramurii de prelucrare a cărnii a fost compensată cu prisosință în luna februarie, creșterea sumară constituind +5%. Unul din factorii care au contribuit la schimbarea pozitivă au fost așteptările optimiste ale producătorilor vizavi de reluarea exporturilor de produse din carne în Rusia și Ucraina. După cum anticipam și în edițiile precedente, recesiunea în ramura fabricării produselor de tutun s-a agravat în februarie (-36%). Prin contrast, industria textilă inspiră acum și mai mult optimism decât în trecut.

În **agricultură** situația este proastă, ca să le spunem lucrurilor pe nume. Lucrările de primăvară în viticultură întârzie din cauza incertitudinilor care planează asupra vinificației și a creditelor comerciale nerambursate de vinificatori. Între timp, guvernarea continuă să urmărească obiective politice eronate, cum ar fi consolidarea terenurilor agricole, și renunță să intre într-un dialog deschis și argumentat vizavi de politicile de subvenționare agricolă.

Sectorul serviciilor este cel care a compensat în primul trimestru involuțiile din agricultură și industrie. Înclinația

cetățenilor pentru consum rămâne la cote foarte înalte, finanțată de salariile care încă cresc în termeni reali, dar, mai ales, de injecțiile financiare provenite din exterior. Companiile prestatoare de servicii mizează pe aceste dispoziții consumiste, deschizând noi rețele de comerț cu amănuntul, dezvoltând serviciile de telecomunicații, etc. Totodată, și serviciile prestate întreprinderilor par a reveni din amortizarea din a două jumătate a anului 2006 și aici avem în vedere, în primul rând, serviciile de transport. Cantitatea de mărfuri transportată în primele două luni ale anului curent depășește cu 8% indicatorul respectiv pentru 2006.

Prețurile de consum au crescut moderat în februarie (+0,7%), în primul rând datorită slăbiciunii factorilor sezonieri care în alți ani au determinat scumpirea puternică a mărfurilor alimentare. Dar, de data aceasta, cea mai îngrijorătoare tendință este creșterea puternică a prețurilor producătorilor industriali (+19%). Acesta ar putea fi un semnal de acumulare a energiei inflaționiste în sistemul economic și care, mai devreme sau mai târziu (dar cel mai probabil, după alegerile generale locale), va trebui cumva să se elibereze.

Pe **piața muncii** în februarie am observat o domolire a ritmurilor de creștere a salariilor. De fapt, dacă să comparăm cu luna ianuarie a.c., constatăm chiar că salariul real s-a redus cu 5%, deși în comparație cu februarie 2006 creșterea este pozitivă. Dacă în luna ianuarie numai salariații din ramura băuturilor alcoolice și din învățământ au suferit de pe urma scăderii puterii reale de cumpărare a salariilor, atunci în februarie la ei s-au adăugat și angajații din sectorul sănătății și protecției sociale. Comparativ cu februarie 2006, în anul curent cel mai drastic au fost reduse salariile reale în industria alimentară (-9,5%). Deosebit de îngrijorătoare este reducerea numărului de angajați în economie cu circa 25 mii oameni, tendință determinată de lichidarea locurilor de muncă în sectorul vinificației.

În pofida vicisitudinilor sectorului industrial și agricol și grație creșterii accelerate a consumului, **bugetul public** continuă să încaseze venituri mari (+33% față de ianuarie-februarie 2006), deși cheltuielile sunt executate mai puțin operativ. Meritele Ministerului Finanțelor în executarea capitolului de venituri sunt incontestabile, la fel cum sunt eșecurile în colectarea restanțelor istorice uriașe (1,2 miliarde, din care peste 70% sunt restanțe fiscale). În același timp, responsabilitatea pentru restanțe revine într-o mai mare măsură guvernării în ansamblu, decât Ministerului Finanțelor ca instituție executoare. După cum arată unele decizii adoptate în

luna martie (convertirea unor datorii fiscale în acțiuni, răscumpărarea și transmiterea unui centru de agrement către o instituție teatrală), Guvernul și Parlamentul încurajează prin propriile decizii indisciplina fiscală în sectorul public și alocă resursele financiare limitate pentru acțiuni care nu pot fi considerate prioritare într-o țară săracă.

În **sectorul monetar** deocamdată nu s-au produs careva schimbări esențiale. Banca Națională a păstrat intacte ratele la instrumentele sale de politică monetară, bazându-se probabil pe evoluțiile încurajatoare a prețurilor de consum. Totodată, creșterea puternică a prețurilor industriale în luna februarie trebuie să fie interpretat ca un semnal de avertizare care în viitorul apropiat ar putea să determine BNM să înăsprească politicile creditare. Trebuie însă să înțelegem că respectarea țintei inflaționiste este în mod constant compromisă de influxurile valutare puternice în economie, atât de la emigranți, cât și de la investitori și instituții financiare internaționale.

Sistemul bancar continuă să se dezvolte rapid, în pofida problemelor reale cu creditele înghețate în sectorul vinificației. Indicatorii de suficiență a capitalului s-au îmbunătățit în primele două luni, rentabilitatea activelor și capitalului se află la cote înalte, iar indicatorii de lichiditate depășesc normele minimale stabilite de BNM. Singura evoluție îngrijorătoare este consolidarea depozitelor în valută (49% din total în februarie 2007 comparativ cu 39% februarie 2006). În februarie-martie dobânzile la credite au scăzut, băncile comerciale înțelegând probabil că anterior au exagerat cu ofertele de depozitare. Într-adevăr, este irațională fixarea unor dobânzi înalte la resursele monetare care oricum intră în sistemul bancar chiar dacă dobânzile scad.

Pe **piețele financiare** s-a atestat o reducere a dobânzii la titlurile de stat, băncile urmărind investirea resurselor disponibile în active sigure, pentru a compensa în acest fel creditele compromise în sectorul vinicol. Ca urmare a influxurilor mari de valută străină de la persoanele fizice, precum și unor intrări mai mari de investiții străine directe, în martie a continuat tendința de apreciere a monedei naționale față de dolarul american. Dacă la 1 martie dolarul se cota la nivelul de 12,8040 MDL, atunci la 31 martie cursul ajunsese la 12,5214 MDL. Pe piața asigurărilor încep schimbări importante. După revotarea în luna martie de către Parlament a legii cu privire la asigurări, în 2007 companiile de pe această piață vor trebui să-și majoreze capitalul social până la 4 milioane, iar ulterior până la 15 milioane. Cât privește piața de capital, indicii bursieri au atestat în martie o ușoară „răcire” a bursei. Dar capitalizarea acesteia oricum

rămâne la cote înalte datorită titlurilor emise de băncile comerciale.

Comerțul exterior al Republicii Moldova a continuat să se înrăutățească calitativ și la începutul anului 2007. În luna februarie deficitul comercial a atins 296,8 milioane USD, aproape de 2 ori mai mult decât în februarie 2006. Pe fundalul unei creșteri modeste a exporturilor, de 5% în expresie anuală (01/07 față de 01/06), importurile au crescut cu 43,0%. După aderarea României la UE, ultima a devenit principalul nostru partener comercial. Exporturile în România au crescut în mare parte datorită creșterii pronunțate a livrării metalelor (12,3% din totalul exporturilor) și altor produse (de exemplu, exporturile de ulei de floarea-soarelui, +16,9%). Spre deosebire de evoluțiile pozitive legate de reluarea exporturilor de carne, fructe și legume, situația cu reluarea exporturilor de vin în Federația Rusă rămâne incertă. Exportatorii de vin au mai avut motive pentru stres în primele luni ale anului 2007, după interdicția „telefonică” privind exportul vinurilor în vrac. Exporturile de vinuri în vrac pentru mulți vinificatori reprezentau singura „gură de aer”, închisă în mod cinic de birocrății care nu gândesc în termenii de eficiență a politicii economice. Recent decizia ilegală de interdicere a exporturilor în vrac a fost revocată.

Spre sfârșitul lunii martie prețul petrolului de marca WTI pe **piețele globale** a oscilat în jurul a 66 USD/baril. În februarie-martie 2007 prețurile pentru grâu au fost modelate în mare parte prețurile de pe piața nord-americană aflate pe trend descendent, în timp ce prețurile în Europa nu s-au schimbat semnificativ. Luna martie 2007 a fost marcată de deprecierea semnificativă a dolarului față de euro, tendință observată și în raportul leului față de aceste valute. Ieftinirea dolarului a fost în mare măsură determinată de indicatori de activitatea economică mai slabi și necesitatea corectării dezechilibrelor în economia americană.

Partenerii comerciali ai Moldovei au continuat să se afle în ascensiune economică. În Rusia economia a cunoscut o creștere economică robustă în ianuarie-februarie 2007 (+8,4%). La fel de mult a crescut și economia ucraineană, în pofida conflictului politic tot mai puternic între guvern și președinte. După aderarea la UE economia României Uniunea Europeană continuă să rămână pe o traiectorie ascendentă, lucru favorabil exportatorilor moldoveni. Uniunea Europeană se bucură și ea de tendințele economice pozitive. Însă mai mulți analiști anticipează o ușoară decelerare a ritmurilor de creștere economică, cauzată în mare parte de majorarea TVA în Germania și Italia, fortificarea monedei europene față de dolar și răcirea economiei americane, principala destinație a exporturilor europene.

Climatul de afaceri

În primul trimestru curent au fost adoptate o serie de programe, strategii guvernamentale și acte legislative care vor influența climatul de afaceri într-o perspectivă de scurtă durată. La 3 februarie 2007 Guvernul a aprobat programul de măsuri pentru implementarea Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova¹, stabilind, alături de altele, măsuri pentru îmbunătățirea funcționării sistemului economic, în conformitate cu prevederile Planului. Din păcate, implementarea adecvată a Planului de Acțiuni suferă din cauza deficitului de resurse umane de înaltă calificare în serviciul public, absenței unor priorități clare, lipsei de coordonare a procesului de implementare și a unor rivalități instituționale inutile în cazul unui asemenea document de importanță națională.

La 21 februarie 2007 a fost luată decizia privind crearea Centrului național de armonizare a legislației, scopul căruia va fi racordarea legislației naționale la cea comunitară. Ținând cont de complexitatea legislației economice și comerciale europene, este clar că Centrul trebuie să fie dotat cu resurse umane foarte bine pregătite și să intre în colaborare cu organismele specializate europene și din țările vecine. Ar mai trebui de menționat și adoptarea, la 1 februarie 2007, a Strategiei de reformă a cadrului de reglementare de stat a activității de întreprinzător. La 22 martie Parlamentul a format o Comisie specială pentru optimizarea cadrului legislativ de reglementare a activității de întreprinzător. Însă avansarea reformei este compromisă de inerția ministerelor și altor autorități centrale care încă nu au prezentat nici o analiză a impactului legislației asupra activității de întreprinzător în domeniile lor de responsabilitate.

În luna martie curent, în sfârșit, a fost publicată și hotărârea privind organizarea Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței² (ANCP), Parlamentul numind directorii și vice-directorii Agenției. Evident, numirea directorilor nu este suficientă pentru ca Agenția să devină funcțională. Prioritatea pe termen scurt este dotarea Agenției cu resurse umane, financiare și tehnice necesare pentru funcționarea efectivă, precum și crearea instrumentelor regulatorii de care ANCP va avea nevoie. O agenție puternică de protecție a concurenței este nu doar o necesitate economică obiectivă, dar și o condiție stipulată în mod expres în Planul de Acțiuni UE – Republica Moldova.

¹ Hotărârea Guvernului nr. 113 din 3 februarie 2007.

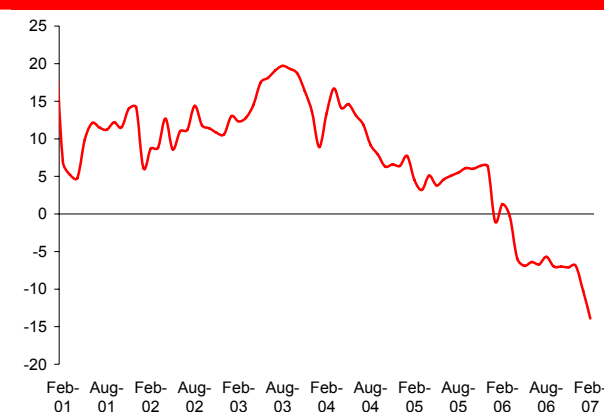
² Hotărârea Parlamentului nr.21-XVI din 16 februarie 2007.

În martie, au fost publicate câteva legi importante care reglementează infrastructura calității, acestea fiind mult timp așteptate de comunitatea de afaceri și consumatorii din Moldova. Printre acestea menționăm legea cu privire la activitatea de reglementare tehnică, care va intra în vigoare peste 6 luni. Adoptând această lege, legiuitorii au declarat drept scop înlăturarea barierelor tehnice din calea comerțului³. Din același pachet legislativ fac parte și o serie de modificări semnificative la legea cu privire la standardizare⁴. O altă noutate importantă este legea privind securitatea generală a produselor, care prevede o serie de obligații, competențe specifice și responsabilități în domeniul securității produselor.

Industria

Deși în ianuarie părea că industria nu mai are unde să scadă, în luna februarie recesiunea sectorului s-a accentuat (Figura 1). După scăderea de aproape 10% din prima lună, în februarie sectorul s-a contractat cu încă 17%, producția totală realizată în primele două luni însumând 3,3 miliarde lei. Scăderea producției a fost determinată în primul rând de comprimarea puternică a producției în ramura băuturilor alcoolice. În februarie, industria băuturilor alcoolice și-a intensificat efectele sale de contagiune în ramura de fabricare a sticlei și producției din sticlă.

Figura 1 Creșterea producției industriale, %

Surse: BNS

La un an de la interzicerea importurilor de vin în Federația Rusă, industria moldovenească denotă schimbări structurale importante. În afară de

³ Legea nr.420-XVI din 22 decembrie 2006.

⁴ Legea nr. 1016-IV din 6 martie 2007 pentru modificarea și completarea Legii nr.590-XIII din 22 septembrie 1995 cu privire la standardizare.

consecințele imediate, efectul economic și social al acestor schimbări structurale se va resimți și pe termen lung. Cele mai importante modificări structurale țin de scăderea ponderii ramurii vinicole în totalul producției industriale de la 20,3% în 2006 la 5,9% în 2007 și majorarea cotelor care revin produselor alimentare, băuturilor nealcoolice și produselor industriei ușoare (Tabelul 1).

Tabelul 1 Structura producției industriale, ianuarie-februarie, %

	2006	2007
Produse ale industriei extractive	0,5	1,4
Produse alimentare și băuturi nealcoolice	15,4	25,1
Băuturi alcoolice	20,3	5,9
Produse de tutun	2,1	1,8
Produse textile	2,4	4,1
Îmbrăcăminte, încălțăminte și ramuri adiacente	2,9	17,7
Fabricarea hârtiei și cartonului	1,8	2,4
Materiale de construcție	6,4	10,6
Mașini și echipamente	1,5	1,6
Energie electrică	11,0	12,8
Energie termică	3,7	4,9
Alte produse	32,0	11,7

Surse: BNS și calculele EG

Să remarcăm că industria extractivă în primele două luni a avut o evoluție foarte bună (deși sub-sectorul dat nu este important în termeni relativi, cu o cotă de 1,4% din totalul producției industriale). Un alt sub-sector important, cel energetic, în primele două luni a scăzut cu 8%, dar aceasta a fost în principal din cauza cererii mai scăzute pentru energie în condițiile unor temperaturi atmosferice ridicate. Scăderea producției locale de energie electrică a fost favorizată și de importurile de energie electrică mai ieftină din Ucraina, în situația când costurile de producție pe piața internă au crescut.

Deși scăderea producției în sectorul energetic a sustras 1,4 puncte procentuale din creșterea producției industriale, este evident că principalele surse ale recesiunii industriale trebuie căutate în industria prelucrătoare. Dacă în ianuarie producția industriei prelucrătoare scăzuse cu 28%, atunci rezultatul cumulat în primele două luni a fost deja -37%. Comparativ cu ianuarie, în luna februarie s-au observat unele schimbări importante în dinamica industriei prelucrătoare. Scăderea de 5% din prima lună a.c. a ramurii de prelucrare a cărnii a fost compensată cu prisosință în luna februarie, creșterea sumară constituind +5%. Unul din factorii care au contribuit la schimbarea pozitivă au fost așteptările optimiste ale producătorilor vizavi de reluarea exporturilor de produse din carne în Rusia și Ucraina (care efectiv au fost reluate în luna martie). Deși nu toate întreprinderile se bucură de privilegiul reluării

exporturilor, credem că pe parcursul următoarelor luni creșterea în această ramură se va intensifica.

După cum am anticipat și în edițiile precedente, recesiunea în ramura fabricării produselor de tutun s-a agravat. Indicatorul de -23% din ianuarie s-a înrăutățit și mai mult în perioada ianuarie-februarie, -36%. Prin contrast, industria textilă inspiră acum mai mult optimism, în principal datorită accelerării creșterii producției de covoare (+22% în primele două luni, comparativ cu 12% în ianuarie curent). Se observă o ușoară încetinire în fabricarea îmbrăcăminte (+2% ianuarie-februarie, comparativ cu +5% în ianuarie), condiționată probabil și de factorii climaterici. După cum arată și rapoartele publicate în lunile februarie-martie de către societățile pe acțiuni din ramura textilelor, anticipările economice și financiare ale industriașilor sunt extrem de pozitive, iar integrarea companiilor date în rețelele valorice europene devine tot mai strânsă.

Jumătate din expansiunea puternică înregistrată de industria chimică în primele două luni a.c. este explicată de creșterea fulminantă a producției de preparate farmaceutice (+47%). După introducerea în ianuarie 2005 a TVA la importul de medicamente, producătorii locali sunt acum protejați de concurența externă. Să sperăm că acest respiro va fi utilizat eficient pentru a spori competitivitatea prin calitate. Boomul din sfera construcțiilor a încurajat și creșterea semnificativă a producției de lacuri și vopsele. Cea de-a treia ramură chimică – fabricarea de produse cosmetice – se află într-o recesiune moderată deja a opta lună consecutiv. Comparativ cu ianuarie-februarie 2006, în 2007 producția locală de parfumuri și cosmetice a scăzut cu 3%. Noi considerăm că în lunile următoare recesiunea ramurii va fi urmată de creștere moderată. Pe termen lungă însă, perspectivele sale vor depinde de capacitatea de a concura cu avalanșa de produse importate.

Industria mașinilor și echipamentelor în 2007 pare a fi într-o condiție mai bună decât în primele luni ale anului trecut (rata de creștere curentă fiind de +7%, comparativ cu -32% în 2006), dar o performanță mai impresionantă a ramurii este compromisă de dificultățile prin care trec producătorii de pompe și utilaj hidraulic.

Așteptările publicului și producătorilor legate de restabilirea exporturilor de vinuri în Federația Rusă nu s-au îndreptățit nici în martie. Tergiversările birocratice și tehnice par să aibă în spatele lor și anumiți factori politici. Aceasta ne face să credem că producătorii trebuie să considere diversificarea piețelor externe ca primă strategie și să abandoneze așteptările vizavi de redeschiderea pieței ruse. Evoluția cea mai încurajatoare pentru industriași este denunțarea

interzicerii „telefonice” de către Agenția „Moldova-Vin” a exporturilor de vinuri în vrac.

Agricultura

Situația din vinificație a creat probleme serioase și viticultorilor, care întârzie cu începerea lucrărilor de primăvară din cauza incertitudinilor legate de realizarea viitoarei producții. Vinificatorii dispun de stocuri excesive de material vinicol și foarte puțini se vor încumeta să procure struguri din recolta anului 2007. Pe lângă aceasta, conform unor estimări, vinificatorii încă sunt datori sectorului viticol cu circa 200 milioane lei pentru strugurii achiziționați în 2006. Ținând cont de actuala stare financiară a vinificatorilor, este puțin probabilă onorarea datoriilor restante în viitorul apropiat.

Analiza retoricii politice din lunile februarie-martie arată că guvernarea insistă cu urmărirea unei priorități false, cea de consolidare a terenurilor agricole. Noi considerăm că acest demers de politică agrară nu poate fi nicidecum considerat o prioritate. Consolidarea terenurilor nu poate fi decât un rezultat al dezvoltării și modernizării firești a sectorului agricol (și care, oricum, deja se produce de la sine prin instrumente economice). De fapt, o guvernare care împărtășește o ideologie de stânga chiar ar trebui să urmărească ca nu cumva terenurile agricole să devină excesiv de concentrate în proprietatea unor noi „latifundiași”.

Obiectivul consolidării terenurilor agricole se regăsește camuflat și în Regulamentul privind gestionarea mijloacelor fondului pentru susținerea înființării plantațiilor viticole adoptat de Parlament în luna martie 2007⁵. Regulamentul în noua redacție prevede că compensațiile (în mărime de 25 mii lei pentru 1 ha de suprafață utilă de viță de vie plus anumite adaosuri condiționate) vor fi acordate, unuia sau multor proprietari, numai pentru soiurile sădite pe o suprafață compactă de 5 ha (1 ha în cazul soiurilor de struguri de masă).

Anterior în Parlament opoziția propune stabilirea pragului de 0.5 ha pentru acordarea subvențiilor la plantarea viței-de-vie. După părerea noastră, guvernarea a respins argumentele opoziției numai din cauza că acestea au venit de la opoziție, nu din cauza că ar fi fost deplasate din punct de vedere a eficienței economice.

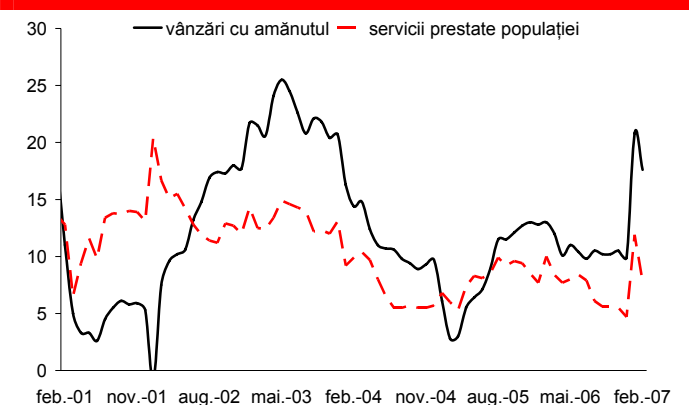
Serviciile

Dacă e să credem datelor statistice oficiale, sectorul serviciilor demonstrează la începutul anului curent o dinamică pozitivă cu mult peste așteptările anterioare ale

experților. O creștere economică reală a PIB în primul trimestru va fi asigurată în exclusivitate de acest sector. Astfel, în primele două luni volumul vânzărilor cu amănuntul au crescut în termeni reali cu 17,6%, iar volumul serviciilor prestate populației - cu 7,8%. Creșterea a fost deosebit de puternică în ianuarie, după care viteza consumului s-a redus ușor în februarie (Figura 2).

Ritmurile foarte înalte de creștere a consumului se reflectă și în creșterea puternică a importurilor (vezi **Comerțul Extern**). De menționat că în luna martie competiția pe segmentul retail s-a intensificat și mai mult odată cu deschiderea de către rețeaua ucraineană „Fourchette” a unui nou magazin la Chișinău. Conform informațiilor disponibile, încă alte câteva rețele locale și străine pregătesc deschiderea unor magazine în diferite nișe ale segmentului de vânzări cu amănuntul.

Figura 2 Creșterea vânzărilor cu amănuntul și serviciilor prestate populației, %

Surse: BNS

Sectorul de telecomunicații s-a activizat ca urmare a intrării pe piață la începutul lunii martie a companiei Moldotelecom cu marca comercială „Unite”. Deși intrarea noului jucător pe piață a fost ceva mai puțin spectaculoasă decât se așteptau consumatorii, este de așteptat ca deficitul inițial de imagine să fie compensat ulterior de investițiile substanțiale pe care operatorul planifică să le facă în infrastructură și de prestarea unor servicii la tarif redus. În primul semestru este așteptată și lansarea unei noi rețele de telecomunicații mobile a companiei moldo-cipriote „Eventis-Mobile”. Diluarea pieței și repositionările imagistice se produc în condițiile când piața de telecomunicații mobile demonstrează încă un potențial foarte mare de creștere (estimat de ANRTI pentru 2007 la 31%).

În luna martie în sectorul serviciilor de telecomunicații a fost făcută și o investiție străină mare (8 milioane USD) de către Banca Europeană pentru Reconstrucție și

⁵ Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.-XVI din 9 februarie 2007.

Dezvoltare în favoarea companiei „SunCommunications”. Injecția financiară va permite extinderea geografică și ameliorarea calitativă a serviciilor prestate. Pe de altă parte, o asemenea investiție substanțială va determina și alte companii importante din acest sector să caute investiții pentru modernizare și extindere, dacă acestea doresc să rămână competitive pe termen lung.

De la începutul anului 2007 serviciile de transport manifestă tendințe de revenire moderată după recesiunea de 4,4% admisă în 2006. Cantitatea de mărfuri transportată în primele două luni ale anului curent depășește cu 8% indicatorul respectiv pentru 2006, iar numărul de pasageri a rămas practic neschimbat. În segmentul transportului de mărfuri, avansul a fost practic integral asigurat de transportul auto privat, unde volumul serviciilor prestate a crescut cu 55%. În sistemul feroviar, problemele de tranzitare a Transnistriei și Ucrainei, apărute în 2006, încă nu au fost rezolvate pe deplin, de aceea transportul feroviar de mărfuri nu înregistrează nici o dinamică pozitivă. Transportul aerian cargo și de pasageri, deși are o pondere nesemnificativă în totalul serviciilor, denotă un potențial foarte mare de creștere. Pentru fructificarea deplină a acestuia Moldova are nevoie de investiții substanțiale în modernizarea infrastructurii aeroportuare existente (aeroporturile Bălți, Cahul și Mărculești).

Construcțiile

Biroul Național de Statistică a schimbat frecvența publicației datelor cu privire la activitățile de antrepriză, lucru care complică analizele operative. Dacă anterior datele erau publicate lunar, începând cu 2007 ele sunt disponibile numai trimestrial. Totuși, bazându-ne pe unele date alternative (evoluția numărului de permise de construcție, numărul comenzilor anterioare, producția materialelor de construcție) și pe observațiile empirice, putem afirma că activitatea în acest sector a rămas foarte intensă în primul trimestru al anului curent.

Totodată, conform evaluării agențiilor imobiliare, cererea pentru apartamente, oficii și încăperi industriale a crescut marginal în primul trimestru. Prețul pentru apartamente a oscilat în ianuarie-martie între 780 și 800/m² USD, cererea curentă și de perspectivă fiind îndreptată esențial spre apartamente cu 2 camere.

Prețurile

În februarie curent rata lunară a inflației a fost de 0,7%, o performanță semnificativ față de rata inflației de 1,4% din februarie 2006. Rata cumulată a inflației pentru primele două luni ale anului a constituit 1,6% (comparativ cu 3,3% în ianuarie-februarie 2006) și, aparent, se încadrează în graficul lunar necesar de respectat pentru

atingerea țintei inflaționiste de 10% stabilite de Banca Națională a Moldovei pentru 2007.

În același timp, nu putem omite faptul că prețurile industriale au crescut numai în februarie cu 19,4%. În edițiile anterioare ale BER prognozăm aceste riscuri inflaționiste. O asemenea creștere puternică a prețurilor industriale în Moldova demult nu a avut loc. Acesta este un simptom clar al creșterii costurilor de producție și un semnal că în următoarele luni impulsurile inflaționiste din sfera producției s-ar putea transmite asupra prețurilor consumatorilor.

Pe categorii de produse și servicii, cele mai stabile au fost prețurile la mărfurile alimentare (+0,4%). Mărfurile nealimentare s-au scumpit cu 0,6%, iar serviciile cu 1,3%. Scumpirea mai puternică a serviciilor a fost împiedicată de rezistența administrativă din partea guvernului aflat în pragul alegerilor locale generale.

Tabelul 2. Rate lunare ale inflației, %

	Ianuarie 2007	Februarie 2007
Indicele prețurilor consumatorilor	0,9	0,7
Produse alimentare	1,4	0,4
Produse nealimentare	0,8	0,2
Servicii	0,2	1,3
Indicele prețurilor producătorilor industriali	1,3	19,4

Surse: BNS și BNM

Ca și în luna ianuarie, factorii de majorare sezonieră a prețurilor la unele produse alimentare (legume, cartofi, fructe) au fost slabi în februarie, aceasta compensând creșterea prețurilor la alte produse. Astfel, în 2007 s-a accelerat scumpirea încălțăminte, îmbrăcăminte, făinii și medicamentelor. Ieftinirea conjuncturală a combustibilului a fost un alt factor de balansare a tendințelor inflaționiste.

După deciziile ANRE și a consiliilor locale din februarie 2007, s-au scumpit apa și gazul natural livrate consumatorilor în mod centralizat. Ca și în anul precedent, serviciile comunale s-au scumpit, dar într-o proporție relativ mai mică. Aceasta se datorează cererii mai slabe pentru energie în condițiile temperaturilor înalte din iarna anilor 2006/2007 și faptului că guvernul se opune unei ajustări rapide a tarifelor la nivelul real al costurilor de producție. Aceasta nicidecum nu atenuează, ci doar amână manifestarea presiunilor inflaționiste în economie.

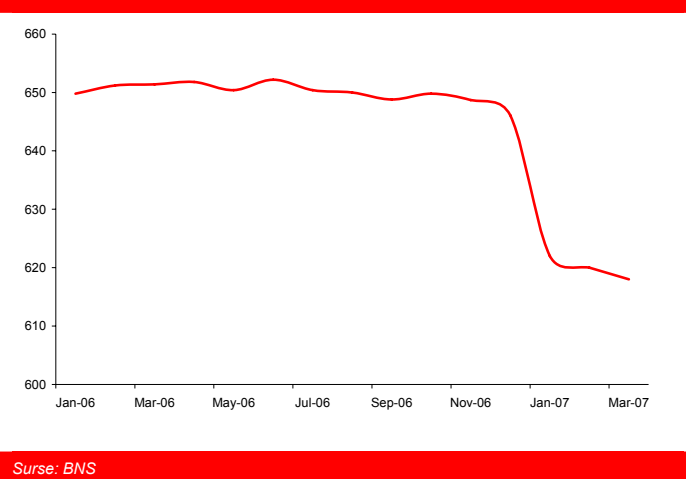
Piața muncii

Evoluțiile din luna februarie pe piața muncii au fost deosebite de cele din luna ianuarie. Trebuie de menționat în primul rând că salariul real a scăzut cu 5% comparativ cu luna ianuarie a.c. Pentru a elimina factorii

sezonieri este necesară și compararea salariilor reale în expresie anualizată (februarie 2007 față de februarie 2006). Din această perspectivă, se poate observa că în februarie salariul mediu a crescut cu 6,5%, comparativ cu 11% în ianuarie.

Evoluția mai lentă a salariilor în luna februarie este determinată de scăderea salariilor reale anualizate în câteva ramuri. Dacă în luna ianuarie numai salariații din ramura de fabricare a băuturilor alcoolice și din învățământ au suferit de pe urma scăderii puterii reale de cumpărare a salariilor, atunci în februarie numărul acestora a crescut din contul celor angajați în sectorul sănătății, protecției sociale și altor activități. Comparativ cu februarie 2006, în anul curent cel mai drastic au fost reduse salariile reale în industria alimentară (-9,5%). În industria băuturilor salariile reale au scăzut cu 3,8%, în învățământ – cu 6,6%, în sfera sănătății și protecției sociale – cu 2,9%. Această erodare a capacității de cumpărare a salariilor este periculoasă din punct de vedere social. Este de remarcat faptul că după ce în ianuarie salariul în industria alimentară a crescut cu 12% în expresie reală, în februarie salariile au fost reduse drastic. Este dificil de explicat această dinamică, în condițiile în care în principalele ramuri ale industriei alimentare în această perioadă păstrează creșterea economică.

Figura 3 Evoluția numărului de angajați la întreprinderile cu mai mult de 20 de angajați, mii

Deosebit de îngrijorătoare este reducerea numărului de angajați în economie cu circa 25 mii oameni, numai în luna ianuarie (Figura 3). De fapt, fenomenul de închidere a locurilor de muncă la întreprinderile mari a început să fie observat încă 2006. Reducerile sunt operate în principal de companiile din sectorul vitivinicol care trec în prezent prin cea mai acută recesiune din ultimii 16 ani (vezi **Industria**).

Bugetul

Veniturile globale în bugetul public în ianuarie-februarie 2007 au crescut cu 13% față de nivelul planificat și cu 33% față de ianuarie-februarie 2006. TVA rămâne singura „pernă de aer” între bugetul public și sectorul real, care acum nu trece prin cele mai bune sale timpuri.

În primele două luni, majoritatea liniilor bugetare la capitolul venituri au fost executate peste nivelul planificat. Excepția notabilă sunt veniturile din mijloacele speciale ale instituțiilor publice (-26%), efect al reformei regulatorii și revizuirii structurii guvernamentale. Executarea cheltuielilor s-a îmbunătățit marginal, față de ianuarie, dar oricum rămâne sub 70% din nivelul planificat. Cauzele tehnice și sistemice ale acestei stări de lucruri au fost explicate în BER-17.

Tabelul 3 Dinamica bugetului public național

	Planificat L1-L2/07	Executat L1-L2/07	Executat L1-L2/06
Venituri globale, milioane MDL	2477,3	2786,7	2075,7
Inclusiv, venituri din TVA, milioane MDL	886,2	917,3	647,8
Inclusiv, impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	133,3	194,0	123,6
Cheltuieli globale, milioane MDL	3935,1	2705,2	2004,4

Surse: Ministerul Finanțelor

În luna martie Guvernul a apreciat la nivel înalt activitatea din anul 2006 a Ministerul de Finanțe⁶. În hotărârea respectivă au fost menționate meritele Ministerului în îmbunătățirea managementului finanțelor publice, consolidarea Cadrului de Cheltuieli pe Termen Mediu și modernizarea cadrului legislativ (elaborarea în redacție nouă a legilor contabilității, auditului și asigurărilor, legea cu privire la datoria de stat). Restanța majoră a Ministerului rămâne recuperarea datoriilor istorice pe care le au agenții economici față de bugetul public (1,2 miliarde lei), 70% din care sunt sub formă de restanțe, penalități și amenzi fiscale.

În același timp, pentru recuperarea restanțelor guvernarea trebuie să transmită debitorilor fiscali semnale clar care să impună disciplina financiară și onorarea datoriilor fiscale. În contradicție cu acest deziderat, în Moldova continuă să fie adoptate acte normative și legislative care subminează disciplina financiară. Exemplul cel mai recent este decizia de convertire în acțiuni ale statului a datorilor Societății pe Acțiuni „Combinatul de Produse Cerealiere din Chișinău” (7 milioane lei restanțe la bugetul de stat și 55 milioane

⁶ Hotărârea Guvernului nr.315 din 19 martie 2007.

lei restante la rambursarea creditului primit din surse externe)⁷.

Mai mult ca atât, în pofida deficitului de resurse financiare și aderării retorice la priorități de dezvoltare în domeniul economic și reducerea sărăciei, Guvernul continuă să aloce banii pentru acțiuni care nicidecum nu pot fi considerate prioritare. Unul din exemplul cel mai elocvent este răscumpărarea de către Ministerul Culturii și Turismului (în condiții obscure) a Centrului de Agreement „Moscova” și transmiterea acestuia în folosință teatrului „Eugen Ionesco”. Suntem adepții dezvoltării instituțiilor teatrale și vieții culturale din Moldova, dar nu putem crede că la moment anume aceasta este prioritatea principală pentru care trebuie cheltuiți banii publici.

Moneda

Primul trimestru al anului nu a adus careva schimbări esențiale în politica monetar-valutară a Băncii Naționale a Moldovei (BNM). Dacă analizăm doar inflația prețurilor de consum, s-ar părea că aceasta se încadrează în limite favorabile pentru „ochirea” țintei inflaționiste stabilite de Bancă pentru 2007 la nivelul de 10%, de aceea nu ar fi existat motive pentru modificarea instrumentelor de politică monetară.

Totodată, în februarie, prin creșterea enormă a prețurilor producătorilor industriali (vezi **Prețurile**), s-au manifestat clar tendințe de escaladare a tensiunilor inflaționiste în economie. Credem că aceste procese ar trebui să fie luate în considerare de BNM și probabil că în următoarele luni Banca ar putea să revizuiască ratele la instrumentele sale de politică monetară. În particular, este posibilă creșterea marginală a ratei REPO de la 14,5% la 15,0-15,5% și intensificarea operațiunilor de sterilizare monetară prin intermediul Certificatelor BNM și atragerii depozitelor.

În 2007 BNM este practic absentă și de pe piața valutară, cumpărările nete de valută în primele trei luni fiind de circa 4,2 milioane dolari. Afluxurile de valută străină în economie sunt foarte puternice și determină o apreciere a monedei naționale. În condițiile acestui aflux valutar, sarcina BNM de stăvilire a riscurilor inflaționiste în economie se complică considerabil, deoarece Banca trebuie să reziste presiunilor exportatorilor care doresc o depreciere competitivă a leului moldovenesc. Însă exportatorii trebuie făcuți să înțeleagă că competitivitatea prin monedă națională slabă este iluzorie și pe termen lung nu este eficientă, singurul model demn de urmat fiind competitivitatea prin eficiență și calitate.

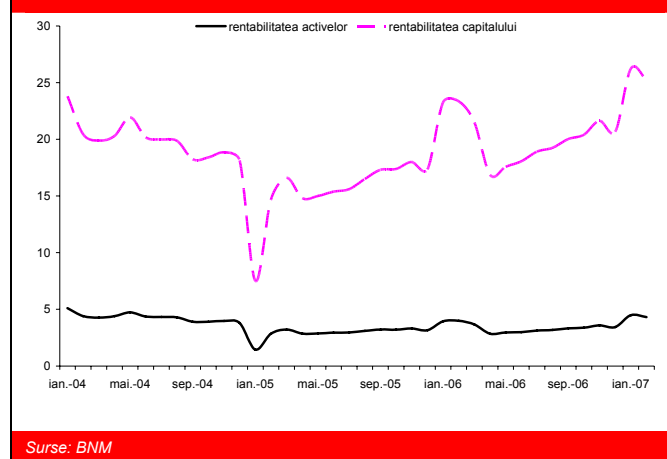
⁷ Legea nr.58-XVI din 15 martie 2007.

Sistemul bancar

Sistemul bancar moldovenesc continuă să se dezvolte rapid, în pofida problemelor cu creditele înghețate în sectorul vinificației. Indicatorii de suficiență a capitalului s-au îmbunătățit în primele două luni a.c., indicatorii de rentabilitate a activelor și capitalului se află la cote istoric înalte (Figura 4), iar indicatorii de lichiditate îndeplinesc în exces normele stabilite de BNM. Singura evoluție care trezește anumite îngrijorări este creșterea ponderii depozitelor în valută (49% februarie 2007 comparativ cu 39% februarie 2006).

După cum am menționat în numărul precedent (BER-17), potențialul de creștere a ratelor dobânzilor în primele luni ale anului nu a fost mare. Astfel, după ce în ianuarie dobânda la creditele în lei a crescut cu 0,29 puncte procentuale, în februarie rata dobânzilor a scăzut practic la nivelul din februarie 2006 (18,32%). În februarie s-au ieftinit cu 1 punct procentual și creditele în valută, rata situându-se la nivelul de 11,02%. Creditul total pe sistemul bancar în ianuarie-februarie a crescut foarte modest, cu numai 3%.

Figura 4 Evoluția marjei dobânzilor bancare

Dinamica dobânzii la credite a fost în mare măsură influențată de ieftinirea resurselor atrase de bănci. În particular, dobânda pentru depozitele în lei a scăzut de la 14,03% în ianuarie la 13,94% în februarie, iar la depozitele în valută, de la 5,86% la 5,58%. În primele două luni ale anului depozitele totale în sistem au crescut cu 8%. Judecând după unii indicatori monetari accesibili (rata dobânzii la vedere), estimăm că în luna martie rata depozitelor în lei a rămas puțin sub 14%.

Un alt factor care a influențat ieftinirea creditelor este și apropierea sezonului „activ” pentru băncile comerciale. Pentru a prinde mai mulți clienți, băncile se arată în continuare dispuse să renunțe, pe termen scurt, la o porțiune mai mare din profit. Acest lucru este demonstrat de evoluția marjei la dobânda bancară (Figura 5). Mai

ales că alți factori, de eficiență, au favorizat în ultimele luni ameliorarea rentabilității bancare.

Figura 5 Evoluția marjei dobânzilor bancare

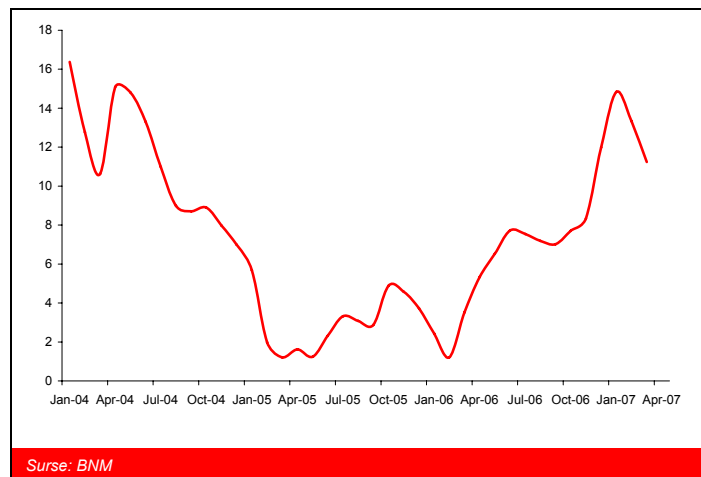
După cum s-a constatat mai sus, resursele atrase de bănci au crescut mult mai repede decât creditele acordate. Cu alte cuvinte, băncile nu au deficit de lichidități. Pentru moment, o parte din resursele disponibile sunt plasate în hârtii de valoare de stat (vezi **Piețe Financiare**), dar pe viitor, odată cu scădere dobânzilor la acestea, băncile vor trebui să caute investiții financiare mai profitabile.

Piețele financiare

După creșterea puternică înregistrată în perioada martie 2006 - ianuarie 2007, în februarie-martie curent s-a constatat o scădere a ratei dobânzii la hârtiile de valoare de stat pe piața primară (Figura 6).

Astfel, dacă la licitația din 02 ianuarie 2007 rata medie ponderată a dobânzii la bonurile de trezorerie cu termenul de circulație de 91 de zile constituia 14,33%, atunci la licitația din 27 februarie 2007 aceasta a constituit 11,72%. La licitația din 13 martie 2007 indicatorul respectiv atinse 11,00%, după care a manifestat tendințe de creștere ușoară în restul perioadei.

Figura 6 Evoluția ratei dobânzii medii la HVS, %

Păstrând tendința din ultimele luni, cererea bancară la licitațiile din ultima perioadă a depășit substanțial oferta Ministerului de Finanțe (cu aproape 50%, la ultima licitație din luna martie 2007). Persistența acestui decalaj în următoarele luni va permite Ministerului să contracteze datoria publică în condiții mai avantajoase. Cel mai probabil, în viitorul apropiat băncile vor rămâne interesate în plasarea resurselor disponibile în titluri de stat. Factorii fundamentali care explică interesul băncilor pentru titlurile de stat sunt deficitul de alternative pentru plasament bancar, influxul constant de bani în sistemul bancar (vezi **Sistemul Bancar**) și, poate cel mai important, necesitatea de a contrabalansa cu active de risc scăzut creditele dubioase sau compromise acordate vinificatorilor.

Ca urmare a influxurilor mari de valută străină de la persoanele fizice, precum și unor intrări mai mari de investiții străine directe, în martie 2007 a continuat tendința de apreciere a monedei naționale față de dolarul american. Dacă la 1 martie dolarul se cota la nivelul de 12,8040 MDL, atunci la 31 martie cursul ajunsese la 12,5214 MDL. Rata de schimb a euroului a fost ceva mai stabilă, modificându-se de la 16,8905 MDL la 1 martie la 16,7114 la 31 martie 2007. Pentru luna aprilie noi așteptăm ca dolarul să varieze în coridorul 12,4500-12,6500.

Pe piața asigurărilor în 2007 probabil că vor începe schimbări importante. După revotarea în luna martie de către Parlament a legii cu privire la asigurări, pentru mulți operatori de pe piața asigurărilor începe o viață grea. În conformitate cu prevederile legii, societățile de asigurări vor trebui să-și majoreze capitalul social până la 15 milioane lei pe parcursul unei perioade de 5 ani, inclusiv până la 4 milioane în 2007. În prezent, numai 11 din cele 33 companii de pe piață au capital social ce depășește 4 milioane lei, în timp ce jumătate din ele nu ating decât 2 milioane lei. Noi credem că cel puțin o treime din operatori se vor retrage de pe piață în

următorii doi ani, fie prin fuzionare, fie prin vânzarea activelor către companiile mai mari. Aceasta se va solda cu consolidarea pieței, ridicarea calității serviciilor de asigurare prestate și sporirea atractivității pieței pentru investitorii occidentali. Totodată, societățile de asigurări vor trebui să investească mai mult în campanii de marketing și publicitate pentru a contribui la formarea unei culturi de asigurare a populației.

După ce în primele două luni ale anului piața de capital a manifestat o creștere pronunțată, în martie dinamica a fost moderat negativă. Acest lucru este demonstrat de indicii de capitalizare bursieră existenți în Republica Moldova. Principalul factor al decapitalizării ușoare a bursei este scăderea prețurilor la acțiunile emise de Moldova-Agroindbank. De altfel, dinamica dată este greu de explicat din punct de vedere economic. Titlurile emise de băncile comerciale rămân principalele titluri cotate la bursa de valori din Moldova, deținând circa 4/5 din turnover-ul bursei.

Comerțul extern

Balanța comercială a Republicii Moldova a continuat să se înrăutățească și la începutul anului 2007. În luna februarie deficitul comercial a atins 296,8 milioane USD, aproape de 2 ori mai mult decât în perioada similară din 2006. Astfel, pe fundalul unei creșteri modeste a exporturilor, de 5% în expresie anuală (02/07 față de 02/06), importurile au crescut cu 43,0%. Cetățenii moldoveni rămân în continuare avizi de consum (vezi **Serviciile**), lucru care stimulează și mai mult importurile. În spatele acestor tendințe statistice, oarecum obișnuite pentru comerțul extern din ultimul timp, au loc și câteva evoluții mai deosebite. România (iar odată cu ea, și Uniunea Europeană) a devenit în 2007 principala piață de desfacere a exporturilor moldovenești. Exporturile în România au crescut în mare parte datorită creșterii pronunțate a livrării metalelor (12,3% din totalul exporturilor) și altor produse (uleiuri din semințe floarea-soarelui – 16,9%). Menționăm că sporirea exporturilor de metale reflectă nu un trend în dinamica relațiilor comerciale, ci mai degrabă rezultatul unui exercițiu statistic ce reflectă înregistrarea Uzinei Metalurgice din Râbnita la organele abilitate moldovenești. Supremația României poate fi ceva atenuată începând cu martie odată cu reluarea exporturilor de carne și fructe și legume în Federația Rusă.

În același timp, importanța Uniunii Europene ca principală piață de desfacere se poate consolida în continuare, în cazul acordării Preferințelor Comerciale Autonome (PCA) Republicii Moldova. Procesul de negociere a regimului comercial se află la o etapă „avansată”, după cum anunță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, procedurile interne de acordare fiind deja inițiate în cadrul UE. Succesul maxim

pentru Republica Moldova ar constitui includerea deplină a exporturilor „strategice”, adică a vinului și zahărului, în PCA. Varianta mai puțin optimală ar fi instituirea cotelor de export pentru aceste produse. Totodată, menționăm că valorificarea unui regim comercial preferențial va cere respectarea tuturor standardelor și normelor ce prevede legislația europeană. Însă, aceasta este un capitol la care succesele Republicii Moldova sunt deocamdată destul de moderate, în pofida unor progrese recente (vezi **Climatul de Afaceri**).

Spre deosebire de evoluțiile pozitive legate de reluare exporturilor de carne, fructe și legume, situația cu reluarea exporturilor de vin în Federația Rusă continuă a fi incertă. Deși, până la urmă, o delegație a experților „Rospotrebnadzor”-ului a efectuat vizita de inspecție la cele 10 întreprinderi vinicole moldovenești, rezultate concrete întârzie să apară, iar aplicarea standardelor de calitate ISO a apărut ca o necesitate strictă pentru toți exportatorii moldoveni. Așteptările noastre în privința reluării exporturilor de vin rămân în continuare sceptice, fiind influențate negativ de o gamă de factori politici, comerciali și instituționali.

Exportatorii de vin au avut și alte motive pentru stres în primele luni ale anului 2007. Și aceasta din cauza interdicției verbale privind exportul vinurilor în vrac. Exporturile de vinuri în vrac pentru mulți vinificatori reprezenta o „gură de aer”, acestea crescând în 2006 cu 10 milioane USD, în timp ce exporturile de vinuri îmbuteliate s-au comprimat. Interdicția respectivă a provocat reacții negative din partea Belarusului care, după instituirea barierelor comerciale rusești, reprezintă alături de Ucraina una din principalele piețe de desfacere a vinului moldovenesc. Importurile de vin au fost suspendate de către autoritățile belaruse, sporind și mai mult problemele vinificatorilor moldoveni. Aparent, criza este rezolvată prin crearea unei întreprinderi mixte „Moldbelvin”, fondată în condiții obscure de întreprinderea moldovenească „AgroVinBulboaca” și „Belgospisheprom” din Belarus. Întreprinderea dată va deține drept de monopol asupra exportului vinurilor în vrac în Belarus.

Evoluțiile din sectorul vinicol ridică mai multe semne de întrebare. În primul rând, este de neînțeles lipsa de atitudine fermă a autorităților moldovene față de problemele extraordinare ce se acumulează în acest sector. Până acum, situația din acest sector nu a intrat pe lista priorităților a guvernanților, care nu se grăbesc să intre într-un dialog deschis cu vinificatorii. Respectiv, lipsesc și soluții fezabile pentru ameliorarea situației. În al doilea rând, modul absolut opac în care se reglementează procedura de reluare a exportului al vinurilor în Federația Rusă, dar și mai evident, de export a vinurilor brute în Belarus, îi face pe mai mulți experți și

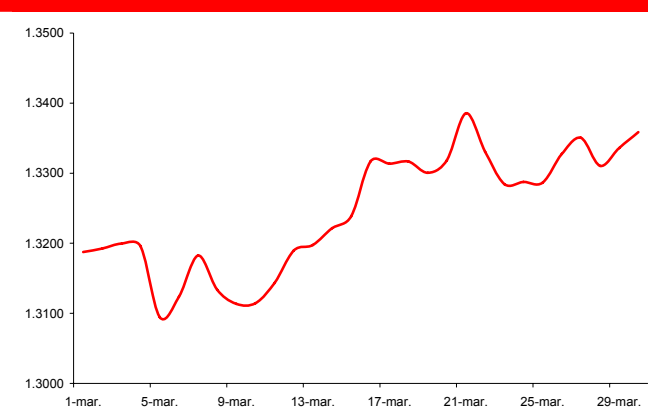
producători să creadă că interesele întreprinderilor și guvernanților sunt iremediabil divergente.

Piețele globale

Spre sfârșitul lunii martie prețul **petrolului** de marca WTI a depășit nivelul de 60 USD/baril, oscilând în jurul a 66 USD/baril. Doi factori fundamentali stau la baza acestei evoluții. Inițial, Ministerul Energeticii al Statelor Unite a raportat a șasea reducere consecutivă de rezerve comerciale de petrol și produsele petroliere. Ulterior, s-au amplificat și tensiunile politice în jurul dosarului nuclear iranian. Capturarea marinarilor britanici a sporit tensiunile și mai mult. În viitorul imediat, prețurile globale pentru petrol vor fi modelate de intensitatea riscurilor geopolitice.

În februarie-martie 2007 prețurile pentru **grâu** pe piața nord-americană s-au aflat pe trend descendent, în timp ce prețurile în Europa s-au consolidat. Acest trend a fost susținut de oferta mai comprimată și deprecierea dolarului SUA (o parte din cotații sunt nominalizate în dolari). Într-o perspectivă medie, evoluțiile pe această piață se vor caracteriza prin sporirea producției (SUA, CSI, UE și Australia), dar și a cererii în țările care nu produc cereale. Așadar, stocurile finale vor rămâne în continuare la nivele istoric scăzute. În același timp, în 2007 se așteaptă sporirea producerii globale de **orz** până la 150 de milioane de tone (+12 mln.) în mare parte datorită extinderii plantațiilor în Uniunea Europeană și Canada⁸.

Figura 7 Evoluția cursului euro/dolar

Surse: Rossbusinessconsulting

Luna martie 2007 a fost marcată de deprecierea semnificativă a **dolarului** față de **euro** (Figura 7), trend ce a fost observat și în raportul leului față de aceste valute. Ieftinirea dolarului a fost în mare măsură

determinată de indicatori de activitatea economică mai slabi și necesitatea corectării dezechilibrelor în economia americană. Mai mult, FMI a atenționat că deprecierea dolarului ar fi necesară chiar și pentru înlăturarea dezechilibrelor economiei globale.

Totodată, instrumente monetare la îndemâna Fed-ului rămân limitate din cauza persistenței riscurilor inflaționiste pe fundalul creșterii economice sub așteptări. Pe de altă parte, Banca Centrală Europeană nu exclude ridicarea dobânzilor pentru a curma riscurile inflaționiste care nu sunt străine înviiorării economice actuale. Anticipăm că acești factori vor determina o continuare a trendului de depreciere moderată a dolarului față de euro în perspectiva de scurtă durată.

Partenerii comerciali

În **Rusia** economia a cunoscut o creștere economică robustă în ianuarie-februarie 2007 (+8,4%, față de 01-02/06). În spatele acestei creșteri sunt augmentarea cererii pentru investiții (+21,2%), construcții (+25,4%) și cererea înaltă de consum. Ultima a fost susținută de sporirea veniturilor reale disponibile ale populației (+12,7%), inclusiv a salariilor reale (+17,5%). Creșterea salariilor și veniturilor, acompaniată de oferta crescândă a creditelor de consum a determinat și expansiunea comerțului en detail cu 13,9%. Și producția industrială, atât în sectoare de extragere, cât și în cele de procesare, se află pe un trend ascendent, +8,6%. Totodată, persistă tendința de reducere a contribuției exporturilor la creșterea economică (vezi și **BER 17**). De altfel, exporturile practic au stagnat (+0,3%), fiind considerabil influențate de micșorarea prețurilor la petrol pe piețele globale din primele două luni. Pe fundalul sporirii veniturilor reale ale populației și întăririi rublei, importurile au crescut considerabil, +33,1%. Aprecierea rublei pune mai multă presiune asupra producătorilor ruși, dar în schimb oferă mai multe oportunități celor străini. Această tendință trebuie exploatată la maxim de către producătorii moldoveni, îndeosebi în domenii în care bariere comerciale au fost eliminate.

În ianuarie-februarie, 2007 economia **ucraineană** a continuat să crească puternic: +8,6% față de perioada similară a anului trecut. La baza acestei creșteri stau unele evoluții pozitive din industrie (+14,4%) și construcții (+20,3%). Creșterea economică a fost puternic susținută și de creșterea cererii pentru consum. Comerțul en detail a sporit cu 25,9%, susținută de creșterea veniturilor reale disponibile (+12,8, 02/07 față de 02/06). Agricultură a crescut și ea cu 5,6%. De menționat că guvernul ucrainean a ridicat restricțiile la exportul orzului și porumbului, dar a lăsat în vigoare cele pentru grâu și secară. Menținerea cotelor de export de grâu și secară va limita în continuare oferta și va determina prețuri mai înalte la bursele regionale.

⁸ Surse: USDA, World Agricultural Supply and Demand Estimates, Wheat Outlook; International Grains Council, Grain Market Report.

Sfârșitul lunii martie a fost marcat de declanșarea unui conflict de amploare între guvernul Ianukovici și coaliția de guvernământ, pe de o parte, și Președinția și alte forțe de opoziție, pe de altă. Președintele Iușcenko a semnat decretul privind alegerile generale anticipate în Rada, în timp ce majoritatea parlamentară pune la îndoială constituționalitatea acestui decret. Totodată, acest conflict reflectă amplitudinea situației generale tensionate din elitele economice și societate. Perpetuarea stării de conflict poate împiedica creșterea economică, dar și aderarea Ucrainei la OMC.

Tabelul 4 Indicatori economici ai principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova

	GDP		Producția industrială,	Infția,	Șomaj
	Ultimele date	2007, prognoză			
Rusia	8,4 01-02/07	6,3	8,6 01-02/07	2,8 01-02/07	7,3 02/2006
Ucraina	9,3 01-02/07	6,0	13,4 01-02/07	9,5 (yoy) 02/07	6,7 2006
România	7,7 2007	6,5	2,9 01/07	4,0 ian.07	7,3 02/07
Germania	3,7 2006	2,2	7,1 01/07	1,9 03/07	7,1 02/07
Italia	2,9 2006	1,7	1,3 01/07	1,9 (zona euro) 03/07	6,7 T3, 2006

Surse: The Economist, FMI, Banca Mondială, Derjkomstat, Goskomstat, Eurostat, INS România, EXPERT-GRUP.

anticipează o ușoară decelerare a ritmurilor de creștere economică, cauzată în mare parte de majorarea TVA în Germania și Italia, fortificarea euroului și răcirea economiei americane. De altfel, ca urmare a majorării TVA dinamica comerțului en detail a fost negativă în ianuarie, dar și-a revenit marginal în februarie. La categoria „produse alimentare, băuturi și tutun” creșterea comerțului en detail a fost negativă atât în Germania (-1,7%), cât și în Italia (-2,1%, 01/07). Toate acestea vor influența negativ cererea internă de consum și, astfel, dinamica importurilor.

Totodată, comerțul en detail în **România** a crescut cu 1,5% (01/07), iar pentru categoria „produse alimentare, băuturi și tutun” cu tocmai 21,1%. Producătorii moldoveni ar putea valorifica aceste tendințe odată cu acordarea APC și ajustarea producției moldovenești la exigențele de calitate europene. Conform anchetelor de conjunctură române se așteaptă creșterea în toate 4 sectoare importante: industria, construcțiile, serviciile și comerțul cu amănuntul. Această creștere va fi acompaniată de sporirea numărului salariaților (în afară de industrie) și salariilor în aceste sectoare⁹.

Uniunea Europeană continuă să se bucure de tendințele economice pozitive. Însă mai mulți analiști

⁹ Surse: Capital.